RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

LAUSUNTO 1528338

Pvm/Datum/Date 15.2.2022

Dnro/Dnr/DNo 1030/00.00.01.00.02/2022

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Viite Maa- ja metsätalousvaliokunnan pyyntö asiantuntijalausunnon toimittamisesta asiassa E 1/2022 vp Valtioneuvoston selvitys: Yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) uudistaminen: perusasetuksia täydentävät komission ehdotukset täytäntöönpanoasetukseksi ja delegoiduksi asetukseksi yhdennetyn hallinto- ja valvontajärjestelmän ja ehdollisuuden seuraamusten osalta

RUOKAVIRASTON ASIANTUNTIJALAUSUNTO

Ruokavirasto on vastaanottanut eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan kutsun asiantuntijan kuulemisesta valiokunnassa ja pyynnön asiantuntijalausunnon antamisesta. Ruokavirasto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi viitteessä mainitussa asiassa ja toteaa kohteliaimmin seuraavaa:

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksissa (EU) 2021/2115 ja (EU) 2021/2116 sovittu uusi toimeenpanomalli, tulosperusteisuus, modernisointi, digitaalisuus sekä ympäristö- ja ilmastopolitiikkanäkökulman vahvistaminen tarkoittaa toimeenpanon näkökulmasta koko nykyisen prosessin muuttamista. Toimeenpanomallin muutos tarkoittaa pinta-alatukien prosessiin suurinta muutosta Suomen EU-jäsenyyden aikana.

Toimeenpanomalli vaatii uusien tietojärjestelmäelementtien luomista sekä niiden sovittamista vanhoihin järjestelmiin erittäin tiukalla aikataululla. Tukiehdot ovat tiedossa vasta syksyllä 2022. Toimeenpanolle on jäämässä aivan liian lyhyt aika ja tämä tarkoittaa, että kaikkia tarvittavia järjestelmämuutoksia ei ole mahdollista tehdä vuonna 2023. Tuenhakijoiden kouluttaminen ja ohjeistus vaatii Ruokavirastolta ja alaiselta hallinnolta merkittäviä panostuksia.

Satelliittikuva-analyysiin ja paikkaan sidottuihin valokuviin perustuva, kaiken maatalousmaan kattava pinta-alamonitorointi on uusi elementti ja sisältää uudenlaisen teknologian käyttöönottoa. Monitorointi on otettava käyttöön progressiivisesti hyvin tiukalla aikataululla vuodesta 2023 lähtien. Kaikkia tukiehtoja ei voida todentaa satelliittikuvan avulla, ja niiden osalta on käytettävä paikkaan sidottuja valokuvia. Kuvien tulkinta pyritään toteuttamaan automaattisesti, mutta tällä hetkellä ei pystytä arvioimaan kuinka paljon se työllistää alaista hallintoa.

Kokonaan sähköinen prosessi ja pinta-alamonitoroinnin käyttöönotto mahdollistavat tuenhakijoiden entistä laajemman neuvonnan ja ohjaamisen sekä hakemuksen laajan muutosmahdollisuuden, mikä on erittäin hyvä asia. Toisaalta se vaatii myös viljelijältä aktiivisuutta ja valmiutta käyttää sähköisiä välineitä, mobiilisovellusta ja Vipu-palvelua. Esimerkiksi

Ruokavirasto
PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket
PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority
P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7

valokuvien otto mobiilisovelluksella työllistää jatkossa tuenhakijoita. Perinteinen paperiprosessi ei ole uudessa toimeenpanomallissa mahdollinen.

Tulosperusteisen raportoinnin oikeellisuuden varmistaminen edellyttää Ruokavirastolta merkittäviä lisäpanostuksia. Raportoitavien tietojen varmistaminen edellyttää tukihakemustietojen esitäyttöä, automaattisia tarkisteita ja neuvontaa tuenhakijalle, hallinnollisia tarkastuksia, tukihakemuksen laajaa muutosmahdollisuutta, jatkuvaa pinta-alamonitorointia ja otosperusteista paikalla tehtävää valvontaa. Näihin kaikkiin kohdistetaan komission määräämä vuosittainen laadunarviointi, jonka perusteella määritetään tuloksellisuusraportoinnin virhetaso. Raportointivaatimukset ovat laajat ja kasvaneet aiemmasta, ja tämä edellyttää tuenhakijalta aiempaa laajempaa tietojen toimittamista ja hallinnolta tietojärjestelmiin tehtäviä muutoksia.

Laadunvalvontavelvoitteiden toteuttamisen ohjeita ei ole vielä käytettävissä. Näiden vaativien tietojärjestelmämuutosten arviointi on tällä hetkellä vaikeaa eikä näitä vaatimuksia ole huomioitu tehdyissä resurssisuunnitelmissa. Laadunvalvontojen suorittamisesta aiheutuvan työn määrää ei tiedetä ja tästä syystä tekijää ei ole vielä mahdollista arvioida.

Nykyinen Suomen eläinpalkkiojärjestelmä ei sellaisenaan sovi yhteen tulevan kauden EU-säädösten kanssa eikä uutta tukijärjestelmää tukiehtoineen ole vielä päätetty. Eläinpalkkioihin jouduttiin tekemään merkittäviä muutoksia vuodelle 2022 ja muutoksia toteutetaan parhaikaa tietojärjestelmiin. Kuluvan ja tulevan kauden muutokset vaativat paljon toimeenpanon resursseja ja muutoksia on tehtävä tietojärjestelmiin osittain samaan aikaan, koska uudet eläinpalkkiot pitäisi olla haettavissa jo tammikuussa 2023.

Tukijärjestelmiin ei ole saatu riittävästi kaivattua yksinkertaistumista. Komissio säätelee edelleen tiukasti, vaikka jäsenvaltioille luvattiin vapautta toimeenpanoon. Ruokaviraston näkemyksen mukaan kansallisesti tulisi mahdollistaa yksinkertaistamista edelleen niin paljon kuin mahdollista. Koska toimeenpanon aikataulu on erittäin tiukka, kansallisesti päätökset tulisi kyetä tekemään nopeasti, jotta toimeenpano ei siitä syystä viivästy enempää.